

ՄԱՏԵՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

ԽԱԺԱԿ ՏԷՐ-ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

**ՑՈՒՑԱԿ ՁԵՌԱԳՐԱՅ Ս. ԱՍՏՈՒԱԾՆԱՅ ԵԿԵՂԵՅԻՈՅ ԹԱՒԱՍՈՒ. ՀԱՃԻ ՊԵՅ
ԿԻՐԻՒՆԼԵԱՆԻ ՍԵՓԱԿԱՆ ՁԵՌԱԳԻՐ ԳՐԵԱՆՔ**

(ԿԱԶՄԵՅ ՏՐԴԱՏ ՎՐԴ. ՊԱԼԵԱՆ)

1968 թուականին, երբ պրպտումներ էի կատարում Փարիզի նուպարեան մատենադարանում, մեր ուշադրութիւնը գրաւեց մի ձեռագիր տետր՝ կարուած «Տրդատ Պալեանի ցուցակ հայերէն ձեռագրաց ի Թուրքիա» Ա. հատորի առաջին եւ երկրորդ տպագիր տետրերի հետ նոյն կազմում (թիւ 4661 Cote III, 7.9.):

Այդ ձեռագիր տետրակը վերնագրուած էր «Ցուցակ հայերէն ձեռագրաց Ս. Աստուածածնայ Եկեղեցւոյն Թալասու վերին Թաղի. հատոր Ա. Կեսարիոյ վիճակ տետր Գ.»։ Այս տետրը, համաձայն սկզբում դրուած «Ընդանուր տախտակ ձեռագրաց»-ի, պիտի բաղկացած լինէր երկու մասից։ Առաջին մասը պարունակում է 14 ձեռագիր «Կեսարիոյ վիճակ»-ի Թալասու վերին թաղի Ս. Աստուածածնայ Եկեղեցու, իսկ երկրորդ մասը բաղկացած է 5 ձեռագրից, որոնք պատկանում էին Հաճի Պէյ Կիրիւնլեանին։

Բնագիրը սեւագիր է, գրուած է փոխնիփոխ մատիտով եւ թանաքով

անորակ թղթի երկու երեսների վրայ, որով եւ տեղ-տեղ ճապաղուած է, խառնուած եւ դժուար ընթեռնելի, որի հետեւանքով անկասկած մեր արտագրութեան մէջ սպրդած են սխալներ: Բայց եւ այնպէս նշումներ ունի մաքրագրութեան համար, որով եւ առաջնորդուել ենք արտագրելիս:

Ինչպէս յայտնի է, Տրդատ Պալեանի այս ձեռագրացուցակը դեռեւս հրատարակուած չէ առանձին գրքով, բայց նրա առաջին մասը, որ ինչպէս մասնանշեցինք, ընդգրկում է Թալասի Վերին Թաղի Ս. Աստուածածնի 14 ձեռագրերը, հրատարակուած է Կ. Պոլսում լոյս տեսած «Լոյս» շաբաթաթերթի 1905 թուի էջերում (էջ 661, 664, 776-778, 827-828, 967-971, 1138-1140, 1249-1251):

Մեզ շաշոդուեց պարզել արդեօ՞ք ցուցակի երկրորդ մասը հրատարակուած է, թէ՛ ոչ: Այս նշխարը փրկելու համար հրատարակութեան ենք յանձնում, պահպանելով բնագրի ուղղագրութիւնը՝ իր սխալներով հանդերձ: Բացում ենք բոլոր յապաւումները եւ աւելացրած գրերը դնում ենք ուղղանկիւն փակագծերի մէջ:

Բնագրում, եթէ յստակ չեն կարդացվում եւ տարակուսելի են, ուղղանկիւն փակագծերի մէջ դնում ենք հարցական նշան: Թուային արժէք ունեցող գրերը դարձրել ենք գլխագիր եւ նրանց առջեւ, փակագծերի մէջ, դրել ենք արաբական թուանշանով համարժէքը: Յատուկ անունները, որոնք բնագրում ընդհանրապէս փոքրատառ են գրուած, դարձրել ենք գլխագիր: Գլխագիր ենք դարձրել նաեւ նախադասութիւնների սկզբնատառերը: Ձեռագրերի նկարագրութեան մէջ հանգամանքների ցուցիչները բնագրում մերթ ընդգծուած են երկու գծով, մերթ՝ մէկ գծով: Միօրինակութիւնը պահպանելու համար, հետեւելով Պալեանի տպագիր ձեռագրացուցակների օրինակին, ամենուրեք դարձրել ենք գլխագիր*:

* Մեր խոստման համաձայն, տպագրում ենք հանգուցյալ Խաժակ Տէր-Գրիգորյանի՝ Նուբարյան մատենադարանում հայտնաբերած Տրդատ վրդ. Պալեանի ձեռագրացուցակի պահպանված մասը՝ առանց միջամտության: Որոշ շտկումներով Խ. Տէր-Գրիգորյանի ներկայացրած նյութը հրատարակված է նաեւ Գ. Տէր-Վարդանյանի «Ցուցակ հայերէն ձեռագրաց ի Կեսաբիայ, Զմիւռնիայի եւ ի շրջակայս նոցին. կենսամատենագիտութիւն Տրդատ եպիսկոպոս Պալեանի: Երեւան, 2002» ձեռագրացուցակում, էջ 102-109 - (Խմբ.):

Յ Ո Ւ Յ Ա Կ

ՀԱՅԵՐԷՆ ՁԵՌԱԳՐԱՅ

Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԹԱԼԱՍՈՒ

ՎԵՐԻՆ ԹԱՂԻ

ԵՒ ԿԻՒՐԻՒՆԼԵԱՆ ՍԵՓԱԿԱՆ-1893

ԿԱԶՄԵՅ

ՏՐԴԱՏ ՎՐԴՊ. ՊԱԼԵԱՆ

ՀԱՏՈՐ Ա.

ԿԵՍԱՐԻՈՅ ՎԻՃԱԿ-

ՏԵՏՐ Գ.

ՀԱՃԻ ՊԷՅ ԿԻՒՐԻՒՆԼԵԱՆԻ ՍԵՊՀԱԿԱՆ

ՁԵՌԱԳԻՐ ԳՐԵԱՆՔ

ԹԻՒ 1. ԱԻԵՏԱՐԱՆ (1 տառի տեղ դ գործածած)

ԿԱԶՄ հին արեւելեան, տախտակեայ կաշէպատ, կազմին ներքին կողմը կտաւ փակցուած է. ՄԵՄՈՒԹԻԻՆ 25.5x16.5 հարիւրդ մէթր. ԹՈՒՂԹՔ 253 կամ 506 էջք. ԳԻՐ մանր երկաթագիր մեսրոպեան տառ. ընտիր սեւ մելան. ԳՐՈՒԹԻԻՆ միասիւնակ. 19x11 հրդմ. ՏՈՂ 22. ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ թեւ մաքուր պահուած է, բայց վերջին թղթերուն ծայրերն քիչ մը մաշած. նիւթ թուղթ փամփակեայ. փոքր ինչ դեղնագոյն եւ ողորկեալ. ԿԻՍԱՆՈՐԱՆ թղ. 77ա. 122ա. 198ա. ԽՈՐԱՆՔ թղ 1բ. Եւսերեայ. թղ. 2 նաեւ: Թղ. 4ա: ՊԱՏԿԵՐՔ թղ. 3բ Մատթ. 121 բ. Ղուկաս. թղ. 197. Յովհ. Հին ձեւերով նկարուած. ԳԼԽԱԳԻՐՔ սեւ մելան. մեծ երկաթագիր. ԴԱՏԱՐԿ թղ. 1ա, թղ. 3. թղ. 197ա. ՊԱԿԱՍ թղ. 76 մկրատուած է. ԺԱՄԱՆԱԿ գրութեան ՈՒԳ (=1174). ՏԵՂԻ Եղեսի ընդ հովանեաւ Ս. Վասլի: ԳՐԻՉ Բարսեղ. Տէր զսրբազան քահանայ Գրիգոր. Տեղեկութիւնք. սկիզբն եւ վերջն մէկ մէկ մագաղաթեայ թղթեր կան Աւետարանի հատածի. 2 թղ. 1ա դատարկ երեսին վրայ օտար գրիչ մը նօտրագրով անընթեանելի ձեւով զղջման ձեւով մեղայ մը գրած է 112: Աւետարանս այս բաւական թանկագին գործ մըն է: ԵԶԵՐՉԱՐԴՔ. Թուով 176. ամէնն ալ կարմիր գոյն եւ փոքր կլորակներ են. մի քանի հատ միայն մեծագոյն. եւ 226ա եզերզարզը գլուխ Յովհ. Աւետարանչի:

ՄԱՏԵԱՆՍ Է ԱԻԵՏԱՐԱՆ

1. Թղ. 4ա-75բ. Աւետարան ըստ Մաթէոսի. սկիզբն Գիրք ծննդեանց Յիսուսի Քրիստոսի որդոյ Դաւթի որդոյ Աբրահամու.

2. Թղ. 77ա-121ա. Աւետարան ըստ Մարկոսի. Սկիզբն Աւետարանի ՅիՔի, որպէս եւ գրեալ է յէնա մարգարէ.

3. Թղ. 122ա-196բ. Աւետարան ըստ Ղուկայ. սկիզբն Քանդի բազումք յաւժարեցան վերըստին կարգել զպատմութիւն.

4. Թղ. 198ա-252բ. Աւետարան ըստ Յովհանն. սկիզբն Ի սկզբանէ էր բանն, եւ բանն էր առ Ած, եւ Ած էր բանն.

Յիշատակարանք

1. Թղ. Յբ. (առաջին պատկերի վրայ մատենիս գրչէն) - Աւետարանչիս բարեխաւսութեամբ Տէր ողորմեա Գրիգի (Գրիգորի) կրանաւորի որ ստացաւ զաւետարանս յարդար վաստակոց իւրոց:

2. Թղ. 74բ. Զմեղապնդեալ գրչիս յիշեա յաղ.

3. Թղ. 196բ. Փառք Փրկչին եւ յիշատակ գրչիս, զԲարսեղ մեղապնդեալ գրիչս յիշեսչիք աղաչեմ աղաչեմ.

4. Թղ. 253 - գլխ. յշտ. Փառք Ամենասուրբ Տէրութեանն եռակի սեռահիւսակ տեսակի ամէն ամէն. Արդ շնորհին Տեառն սկսա եւ ողորմութեան նորին կատարեցի զսուրբ եւ զածայարմար պատուիրանս, զհոգիաբուլս աղբիւրս, ուստի յետոմադիր դրախտէն որ է նոյն ինքն Աստուածութիւնն, յորոց բխեաց ի մեզ աղբիւրն կենաց հոգին սուրբ, ուստի շորեքվտակեան գետս հոսել յեկեղեցի, եւ լուսաւորեաց զհաւատս Քի. զբանաւոր կենդանիքս որ հաւաքեալ կան ի գաւթի սուրբ եկեղեցւոյ, յորոց իբրեւ ի հոտոյ խնգոց եւ ի տաշխից եւ ի բազում զանազան հոտոց անուշից լցան ամենայն տիեզերք, փայլմամբ լուսոյ արեգականն արդարութեան, ուստի ցայթմ. շառաւեղ ի.. լուսաւորեացան նուազելի փայլմամբ զփիւրս (զսփիւռս՝ - Խ.) հեթանոսաց, ես Բարսեղս փցուն գրիչս եւ յետինս յամենայն ոք մեծ ջանիւ եւ աշխատութեամբ(ք) ի յանգ ածի զսայ, ի թուականիս հաոց ՈՒԳ (1174) ի մեծ եւ հռչակաւոր քաղաքիս Եղեսեայ ընդ հովանեաւ սրբոյ Հայրապետիս Վասլի:

Արդ որք ընթեռնոյք կամ ընդաւրինակէք զմեռեալս մեղաք յիշեսչիք ի Տէր, եւ զճնողան իմ ննջեցեալք ի Քս, զի սովոր է մարդասէրն ի ձեռն այլում աղաւթից այլում ողորմել. ընդ նմին եւ զստացող սբ Աւետարանիս զսրբազան քահա[նայ] զԳրիգոր որ ցանկացաւդ եղեալ պատուիրանիս Տն. որում զնմանութիւն բերելով յինքեան զանուանակցին իւրս զԼուսաւորչին ո եւ որք յիշեք յիշեսչիք եւ դուք ի Տէ(ք), :::: Եւ անմահին փառք յաւիտեանս յաւիտենից ամէն ամէն:

2. ԱԻԵՏԱՐԱՆ (1 տառի տեղ դ գործածած)

ԹՈՒՂԹՔ 311 կմ 622 էջք. ՄԵՄՈՒԹԻԻՆ 18.5 x 14.5 հրդմ. ԿԱԶՄ հինարեւելեան, տախտակեայ կաշէպատ, առաջին երեսն արծաթապատ միջինը խաչգիր բոլորագիր մաքուր, գրութիւն երկսիւնակ. 13x9.5 հրմ. սիւնակաց միջեւ

եղած միջոցն 1 հրդմ. ՏՈՂՔ 21. ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ մաքուր պահուած է. նիւթ թուղթ փամփակեայ, ողորկեայ. ՊԱՐԱՊ թղ. 1, 2ա, 3բ, 4ա, 5բ, 6ա, 7բ, 8ա, 9բ, 10ա, 11բ, 12ա, 13բ, 14ա, բ, 15ա, 244ա, 310բ, 311: ԽՈՐԱՆՔ թղ. 2բ, 3ա, Խորան Եսեբեայ. թղ. 4բ, 5ա, 6բ, 7ա, 8բ, 9ա, 10բ, 11ա, 12բ, 13ա. համաձայնութիւն, եւ թղ. 16ա, 105ա, 161ա, 245ա, Աւտ թց (դժուարընթեռնելի - Խ.) պատկերք. թղ. 15բ, Մատթէոս, 164բ մարկոս 160բ Ղուկաս, 244բ Յովհ. ԼՈՒՍԱՆՅԱԶԱՐԴՔ թուով 202. ծաղենակար եւ պատկեր են. ԶԱՐԴԱԳԻՐՔ թՌՉՆԱԳԻՐՔ են ամէն գլխոյ սկզբնագրերն, ԳԼԽԱԳԻՐՔ կարմրաւ են, վարի լուսանցքը ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆՔ գրուած են. ՅԻՇԱՏԱԿԱԳԻՐ յը. 101բ, 156բ, 160ա, 243, 308բ, 310բ. գրիչ Բարդամ Դպիր: ԺԱՄԱՆԱԿ ոհգ (= 1627): ՏԵՂԻ Սերաստիա ընդ հովանեւ Ս. Աստուածածնին. Տէր Պետրոս քահանայ. ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՔ, մատենիս սկզբն եւ վերջն երկուական թղթեր կան երկաթագիր գրուած Աւետարանի եւ Ածաշունչի հատածք. Բ. Ած, Տր, Յս, Քս բառերս պարբերութեանց մէջ կարմրաւ գրուած են: Մատեանս է Աւետարան.

1. Թղ. 16ա-101բ. Աւետարան ըստ Մատթէոսի.

2. Թղ. 102ա-104ա. Սկիզբն գլխոց եւ նախադրութիւն Մարկոսի աւետարանին.

3. Թղ. 105ա-156ա. Աւետարան ըստ Մարկոսի.

4. Թղ. 157ա-160ա. Սկիզբն գլխոց եւ նախադրութիւն Ղուկայ աւետարանին.

5. Թղ. 161ա-243բ. Աւետարան ըստ Ղուկասու.

6. Թղ. 254ա-308ա. Աւետարան ըստ Յովհաննու.

ՄԱՏԹ. Գիրք ծննդեան Յի Քի որդւոյ դաւթի, որդւոյ Աբրահամու, Աբրահամ ծնաւ զԻսահակ, Իսահակ ծնաւ զՅակոբ, Յակոբ ծնաւ զՅուդա.

ՄԱՐԿ. Սկիզբն Աւետարանի Յի Քի որպէս եւ գրեալ է ի մարգարէս ահաւասիկ ես առաքեմ զհրեշտակն իմ առաջի քո որ հանդերձեայք

ՂՈՒԿԱՍ. Քանզի բազումք յաւժարեցին վերստին կարգել.

ՅՈՎՀ. Ի սկզբանէ էր Բանն եւ Բանն էր առ Ած եւ Ած էր Բանն, նա էր ի սկզբանէ առ Ածն. ամենայն ինչ նովաւ եղեւ եւ առանց նորա եղեւ եւ ոչինիչ, որ ինչ նովաւ: Կեանք եւ կեանքն էր

ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ.

1. Թղ. 101բ. Մատթէոս մարդ անուանեցաւ. զմարդկութիւն Տեառն սկսաւ, յԱբրահամէ պատմել կարգաւ եւ զոր արար մինչեւ յարեաւ: Երեքկնելով: չորեք տասնեաւ, քառասուն ազգաւ յառաջ տարաւ, բայց Յովակիմ այն որ թողաւ, զի անարժան համարեցաւ:

2. Թղ. 156բ. Այս Մարկոսի ասի առիւծ. զի սիգաճեմ է չէ գծուծ. արագ

յորսս այսմ բռնէ բոյժ, սոյն հարթ արար զբանս իւր գծուծ:

3. Թղ. 160ա. Զըստացաւ զբոցս զուշգնամցի մահդասի Յովանէսն, ի Տէր յիշե՛լ աղաչեմ: Մաղթեմ եւ զիս յիշելու:

4. Թղ. 243բ. Այս Ղուկասու եզն ասացին, որպէս իսկ նա հերկէ զգետին, կրկին անխոնջ վասն պտղին. նոյնպէս յերկարէ բանք սորին:

5. Թղ. 308ա. Այս Յովանէս արժուանման, թռեաւ մտաւք անհասական, առ ի պատմել բանիւ մարդկան, զանճառ էիցս հանրական:

6. Թղ. 308բ. (Գլխաւոր յիշատակարան). Փառք անեղի, անհասի, անբաւի, անքննելի, անզննելի, անհետազոտելի, եռանձնակի միասնական սուրբ երրորդութեան յաւիտեանս յաւիտենից ամէն: Գրեցաւ սուրբ աւետարան ի թվին հայոց ռհզ (= 1627) ի հայրապետութեան Տեառն Մելքիսեթի եւ ի թագաւորութեանն Տաճկաց. ի քաղաքն Սերաստիա, ընդ հովանեաւ Ս. Աստուածածնին, եւ սուրբ Սարգսին. ձեռամբ նուաստ եւ ներգեւեալ Բարաղամ դպրի. ի խնդրոյ պատուական եւ ճգնազգեաց քահանայի Պետրոսի, վասն զի բազում փափաքանաւք եւ ըղձալի սրտիւ ետ զսա գծել եւ նկարակերտել, ի յիշատակ իւր եւ ծնողաց իւրոց: Արդ աղաչեմ զամենեսեան որք ընթեռնոյք զսա, յիշեսջիք զվերոյ գրեալ քահանայ. եւ զհայրն իւր զմահտասի Յովանէսն, եւ զըմայրն իւր զՏովաթ, եւ զերիցակինն զՇամամ, որ հանգուցեալ է առ Քս. եւ զհարազատ եղբայրն իւր զՄարուգէ, եւ զըհաւրեղբայր/ր/ն // իւր զմահտասի Յոհան. եւ զկենակիցն իւր զՄարիամ: Որ ըստացան զսա եւ եղին յիշատակ հոգոց իւրեանց եւ ննջեցելոց իւրեանց, եւ ամենայն արեան մերձաւորացն: Քս լուսաւորէ զիւրեանց հոգին, եւ զիւրեանց ննջեցելոցն հոգիքն արքայութեան արժանի առնէ ամէն:

Յիշեսջիք աղաչեմ եւ զիս զնուաստացեալս, եւ զլցեալս զանազան շարաք.գ / / / / / / (այսպես 19 տող) դամ. եւ զԴաւիթ հայրն իմ եւ զԴոհալ մայրն իմ, եւ զեղբայր, որ գրեցի զսա, յոյժ կորացեալ հոգով, եւ խաւարեալ խորհրդով, եւ պղծեալ ցնորիւք, աղտեղեալ ի գործս, թիւրեալ ունելով զառաջնորդականս զկնի շարին ի նորին կամսն, զոր աղաւթիւք ձեր եւ ողորմութեամբն իւրով ուղղեսցէ զսա Տէր, այլ եւ յոյժ անարհեստ ի գործս, միայն ողորմութիւն Աստուծոյ, եւ յոյժ ձեռնատութիւն եւ աղօթք եղբարցս, յայս շափս եսձ զոր շունէի ակն: Յիշեսջիք աղաչեմ եւ զուսուցիչն իմ զԳրիգոր քահանայ, եւ զժընաւդս նորա, եւ զննջեցեալքն իւր, զամ մերձաւորսն: Արդ ամէնողորմն, եւ անարգամեծարն Աստուած, որ զփոքրն պահանջէ, եւ մեզ որ յիշեմքս ի ձէնջ, եւ ամենայն աշխատելոցն ի գիրս յա՛յս եւ ի սպասաւորութիւն մեր. եւ գրողն աւրինակիս, ի տուողի, ամենայն հաւատացելոց իւրոց, եւ նմա փառք յաւիտեանս յաւիտենից ամեն: Որ մեզ լի սրտիւ եւ ծունր կրկնելով Աստուած ողորմի ասէ, եւ մեզաց թողութիւն խնդրէ, եւ իւրն ողորմեսցի Աստուած, որում փառք յան-

տեանս ամէն:

7. Թղ. 310բ. (Այլ գրիչ նորագոյն նոտրգիր) յիշատակ է այս Ավետարանը զալամբօյցի տէր Մելքոնի որդի Համբար, օվ որ կարդայ հար մեղաի յիշեսցէ ոճկ (= 1711)-ին:

Այս ավետարանին մէջ հետեւեալք կան.

1. Թղ. 234 բ Լուսանցքին վրայ յաւելուած մը կայ. եւ երեւեցաւ նմա հրեշտակ յերկնից. եւ զաւրացուցանէր զնա. եւ էր տազնապի, եւ մտադիրութեամբ եւս կայր յաղաւթս, եւ հոսէին ի նմանէ քրտունք, իրրեւ զկայլակս արեան, ոլոռն ոլոռն հեղեալ ի յերկիր:

Սոյն պարբերութեան ստորեւ գրուած է - նոր բան է ի հին թրգանն շկայ.

2. Հետեւեալ եւս. Թղ. 257ն. Լուսանցքը:

Ձի հրեշտակ Տեառն ըստ ժամանակին իջանէր յաւազանն, եւ յուզէր զջուրան, եւ որ նախ շարժումս ջուրոյն իջանէր, բժշկէր, ոչ ունելով նշան հիւանդութեան:

Սոյն պարբերութեան ստորեւն ալ է - նոր բան է շկայ ի հին արիւնակն:

3. ԸՆՆԴԷՄ ԵՕԹՆ ՄԱՀԱՅՈՒ ՄԵՂԱՅ ԵՒ ԳԻՐՔ ՈՐ ԿՈՉԻ ԸՉԳՕՆ

ԹՈՒՂԹՔ 191 կամ 382 էջք. Ձգոնի էջերուն վրայ առանձին թուանշան գրուած է էջերու վրայ. ՄԵՄՈՒԹԻԻՆ 21.5x15.3 հրդմ. կազմ. նոր արեւելեան տախտակեայ կաշեպատ. ԳԻՐ նօտրգիր, բայց սղագրութիւն եւ նշանագիր շատ կայ: Երկու գրեանց գիրն ալ միեւնոյն գրչի գործ է: ԳՐՈՒԹԻԻՆ միասինակ 16x9.5 հրդմ. 16.5x10 հրդմ. ՏՈՂՔ 31. ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ մաքուր պահուած է. նիւթ թուղթ պինդ եւ ողորկեալ. ՊԱՐԱՊ թղ. 1-3, թղ. 96բ-99բ. եւ 101բ. եւ 188ա-191բ. վե՛րԱԳԻՐՔ կարմրաւ գրեալ են. ԳԼԽԱԳԻՐՔ մատիտով գրուած են. յշտկգրուի շունի, հետեւաբար ՏէՐ անձանօթ. Տեղի անձանօթ. ԳՐԻՉ անձանօթ. ՏԵՂԵ-ԿՈՒԹԻԻՆՔ մատենիս կազմի ներքին կողմ դեղին մէյ մէկ թղթեր կան փակցուած ու մէյ մէկ առանձինն. սոյն թղթի միոյն վրայ գրուած է. 1888 յունվար. 25 Ձգոն. Յարութիւն Ա. Կիրիւնլեան - /որ ծախու առած է/:

Մատեանս է.

Ա. Ձէն ընդդէմ վիշապին եօթն գլխենուոյ, այսինքն ընդդէմ եօթն մահացու մեղաց: Արտահանեցեալ ի լատինացւոց գրեանց, եւ շարագրեցեալ ի Պետրոս վարդապետէ Թիֆլիզեցւոյ.

1. Թղ. 4ա. Գլուխ Ա. Յաղագս հպարտութեան, տայցեն թէ հպարտութիւնն իշխիցէ զգայուէ //, կմ բանից քոց. /2 պրակ/

2. Թղ. 6բ. Գլուխ Բ. յաղագս անուանելոյ շարութեան հպարտութեանն, սկիզբն, սկիզբն ամ մեղաց է հպարտութիւնն

4. Թղ. 10ա. Գլուխ Գ. Հպարտութիւնն ատելի է առաջի Աստծոյ եւ մարդկան, սկիզբն առ այս ասէ սբն Սգոստինոս, թէ գրեթէ ոչ գոյ այնպիսի գրուած, եւ գիրս սրբոց, ուր ոչ հնչիցի ձայնս այս. (2 պրակ).

5. Թղ. 12ա - Գլուխ Դ. ցրուեաց զամբարտաւանս ի մտաց սրտից. յաղագս պատժոյ հպարտութեան, սկիզբն թէպէտ դատաւորն պատժեաց (2 պրակ)

6. Թղ. 14բ.

7. Թղ. 16ա - Գլուխ Ե. Դեղ եւ դարման ընդդէմ հպարտութեան. Սկիզբն. մարդ՝ մեծագոյն շարութեանն հպարտութիւն (2 պրակ)

9. Թղ. 19բ. Գլ. Զ Յաղագս այլոց դեղոց ընդդէմ հպարտութեան. սկիզբն որպէսզի ոք կարիցէ բուժել հպարտութիւն իւր. (2 պրակ)

Այս գլուխս ունի 6 այլեւայլ պատմութիւններ հպարտութեան վրայ.

Վախճան ընձեռուածոյն՝ որ յաղագս առաջնոյ գլխոյ վիշապին զհպարտութեան:

Բ. ՅԱՂԱԳՍ ԱԳԱՀՈՒԹԵԱՆ

1. Թղ. 22ա-24բ. Գլ. Ա. Յաղագս անյազ որպիսութեան եւ անճահ զբաղմանց ազահութեան. սկիզբն Բան. Ազահն ոչ լւանի ընչիւք, եւ որ սիրէ զհարստութիւն զպտուղ ոչ առնէ ի նմանէ. Սկիզբն. Վիպասանք նմանեցուցանեն ազահութիւն (2 պրակ)

2. Թղ. 25բ. Գլուխ Բ. Թէ ազահութիւն է սկիզբն ամենից շարեաց. (2 պրակ)

3. Թղ. 29բ. Գլ. Գ. Թէ ազահն ատելի է առաջի Այ եւ մարդկան (2 պրակ)

4. Թղ. 33ա. Գլ. Դ. Թէ ազահութիւնն է նշան դատապարտութեան (2 պրակ)

5. Թղ. 36բ. Գլ. Ե. Դեղ ընդդէմ ազահութեան. (2 պրակ/sic/)

Այս գլուխս եւս ունի 9 պատմութիւնք ազահութեան մասին:

Գ. ՅԱՂԱԳՍ ԲՂՋԱԽՈՂՈՒԹԵԱՆ

1. Թղ. 41բ. Գլ. Ա. Յաղագս շարագոյն որակութեանն բղջախոհութան. (2 պրակ)

2. Թղ. 44բ. Յաղագս թէ հուրն ցանկութեան է դիւրին. եւ համանգամայն դժուարին. (2 պրակ)

3. Թղ. 48բ. Յաղագս թէ բղջախոհութիւնն որքան ատելի է Այ, այնքան սիրելի է դիւաց. (2 պրակ)

4. Թղ. 51բ. Յաղագս խստագոյն դատաստանի եւ պատժոյ բղջախոհաց (2 պրակ)

5. Թղ. 54ա. Դարձեալ Յաղագս պատժոյ բղջախոհաց.

6. Թղ. 55ա Յաղագս դեղոց ընդդէմ բղջախոհութեան մարմնոյ.
Այս գլուխն ալ ունի 10 զնզն պատմութիւնք բղջախոհութեան վրայ

Դ. ՅԱՂԱԳՍ ԲԱՐԿՈՒԹԵԱՆ

1. Թղ. 58ա. Գլ. Ա. Յաղագս վատթար որակութեան եւ վնասու բարկութեան. (2 սրակ)

2. Թղ. 60ա. գլ. Բ. Թէ բարկութիւնն պատճառ է բազմաց կարեաց (2 սրակ)

3. Թղ. 63բ. Գլ. Գ. Յաղագս թէ բարկութիւնն գարշելի է ի յերկինս եւ յերկրի

4. Թղ. 67ա. Գլ. Դ. Յաղագս թէ գոյ եւս բարկութիւն բարի

5. Թղ. 69բ. Գլ. Ե. Յաղագս սպեղանոյ բարկութեան.

Այս գլուխն ալ ունի 14 զանազան պատմութիւնք.

Յաղագս որկրամոլութեան

1. Թղ. 73բ. Յաղագս յոռի բարուցն որկրամոլաց.

2. Թղ. 76ա. Թէ զեխութիւնն է պատճառ բազում չարեաց եւ յանկարծահաս մահուան.

5 պատմութիւն կայ:

Նախանձ

1. Թղ. 79ա. Գլ. Ա. Յաղագս թշուառական կենացն նախանձոտաց.

2. Թղ. 81ա. Գլ. Բ. Յաղագս մեծի թշուառութեան նախանձու, որ է մեղք սատանայական.

3. Թղ. 84ա. Գլ. Գ. Թէ նախանձոտն պատժի խստաբար.

Ունի 7 պատմութիւն

Յաղագս ծուլութեան

1. Թղ. 86ա. Գլ. Ա. Յաղագս բնութեան եւ գործոց ծուլութեան.

2. Թղ. 86բ. Գլ. Բ. Ե- ծուլութիւն է մայր բազում չարեաց.

3. Թղ. 88բ. Գլ. Գ. յաղագս պատժոյ ծուլից, զոր Աձ սպառնայ.

4. Թղ. 90բ. Գլ. Դ. Սլաք ընդդէմ ծուլութեան.

Ունի 5 զնզն պատմութիւն

Թղ. 94ա-96ա. Յանկ գլխոց այսորիկ գրգկան. եւ ցուցակ պատմութեանց

Թղ. 100ա.

Բ. Գիրք որ կոչի Լզգօն, արարեալ սրբոյն Յակոբայ Մեծբնայ Հյրտին, ըստ խնդրոյ սրբոյն Գրիգորի մերոյ Լուսաւորչին, ներթուում կենարարին ներմարմնութեանն ԳՃ եւ հնգին:

ՀԱՏՈՐ Ա.

1. Թղ. 100բ. Յանկ գլխոց
2. Թղ. 101ա. Թուղթ Ս. Գրիգորի մերոյ Լուսաւորչին՝ առ սուրբն Յակոբ Մծբնայ եպսն. Սկիզբն. Բայց քեզ. սիրելի իմ. հարց եւ խնդիրս եղաւ.
3. Թղ. 102ա Սրբոյն Յակոբայ Մեծբնայ եպսի, պատասխանի թղթոյ Ս. Գր. Լուսրչին. Սկիզբն. վասն հաւատոյ. ճառ Ա. Զթուղթ հրովարտակի քոյ ընկալայ ես եւ իբրեւ
4. Թղ. 107ա. Վասն օրինակի սիրոյ. ճառ երկրորդ. Սկիզբն. Հաւանութիւն ամ օրէնք եւ մարգարէք՝ յերկուս պատուիրանս կախեալ կան, որպէս ասաց Տէր.
5. Թղ. 113բ. Վասն օրինակի պահոց. ճառ երրորդ. Սկիզբն. Ընտրեալ են պահք սուրբք առաջի եւ ի պահեստի են իբրեւ զգանձ յերկինս, եւ զէն են ընդդէմ շարին:
6. Թղ. 119ա. Օրինակ աղօթից. ճառ Չորրորդ. Սկիզբն. Սրբութիւն սրտի՝ է աղօթ, առաւել քան զամենայն աղօթս, որ ի ձայն բարձր բարբառոյ ոք կայցէ.
7. Թղ. 123ա. Օրինակ պատերազմի. ճառ հինգերորդ. Սկիզբն. Այս հոգք խորհրդեան անկանի ինձ յայսմ ժամանակի՝ վասն խոռով շարժմանն.
8. Թղ. 130բ. Օրինակ ուխտաւորաց. ճառ վեցրդ. Սկիզբն. Իրաւի է բանս, զոր ասեմս. եւ ամենայն ընդունելութիւն արժանի զարթնուլ ի քնոյ յայսմ ժմկի.
9. Թղ. 138ա. Օրինակ ապաշխարութեան. ճառ եօթներորդ. Սկիզբն. Անպարտ միմիայն է յամենայն ծնունդս, որ զմարմին զգեցաւ Տէր մեր Յի Քրի. ոպ. եւ ինքն իսկ վկայեաց.
10. Թղ. 143բ. Վս յարութեան մեռելոց. ճառ ութերորդ. Սկիզբն. Հակառակութիւնք հանապազ այսր լինին, զիա՞րդ, ասեն, յառնեն մեռեալք, կամ որո՞վ մարմնով գան.
11. Թղ. 149ա. Վս խոնարհութեան. ճառ իններորդ. Սկիզբն. Բարւոք է խոնարհութիւնն յամենայն ժամ, յամ նեղուեաց ապրեցուցանէ զայսոսիկ, ոյք մերձենան առ նա.

ՀԱՏՈՐ Բ.

Ճառք Ս. Յկրչ Մծբնյ Հյրպին ընդդէմ հրէից, գրեալ առ սբն Գ. Լուսաւորիչն մեր.

1. Թղ. 156բ. Վասն թլփատութեան. Սկիզբն. Իբրեւ օրհնեաց Աձ զԱբրահամ, եւ արար զնա գլուխ ամ հաւատացելոց արդարոց՝ եւ ստուգից.

2. Թղ. 161բ. Վս Զատկաց. Սկիզբն. Ետ սրն հրաման Մովսիսի՝ առնել զԶատիկ ի չորեքտասաներորդ առաջնոյ ամսոյն, եւ ասաց.

3. Թղ. 162բ. Վս Շաբաթու՝ ընդդէմ հրէից. Սկիզբն. Հրամայեաց Տէր Մովսիսի ծառայի իւրոյ՝ աւուրն շաբաթու զի պահեսցեն որդիքն Իսրայէլի, եւ ասէ.

4. Թղ. 167ա. Օրինակ ցուցանելի վս ընտրութեան կերակրոց. Սկիզբն. Յոյժ իմս երկուացեալ աստ անդեն /SiC/ միտք, եւ խորհուրդք տգէտ եւ տխմար մարդոյ վս ինչ ինչ.

5. Թղ. 171բ. Վս հեթանոսացն մտանելոյ փոխանակ ժողովրդեանն հրէից. Սկիզբն. Կանխաւ կոչեցեալք էին հեթանոսք յամ լեզուաց ի ժառանգութեան բարձրելոյն՝

6. Թղ. 174բ. Յուցանի, թէ Քս է որդի Այ. Սկիզբն. Պատճէն բանից ընդդէմ Հրէից զի հայհոյեն զժողովուրդն հեթանոսաց. եւ ուրանան եւ ասեն.

7. Թղ. 178բ. Օրինակ ցուցանելի ընդդէմ Հրէից՝ վս կուսութեան եւ սրբութեան. Սկիզբն. Կամ է ինձ, սիրելի իմ, ի հարկէ, զի տաց քեզ հաւանութիւն ի նոսա.

8. Թղ. 182բ. Յանդիմանութիւն ընդդէմ Հրէից. վս զի ասեն, թէ կայ մեզ ժողովեալ. Սկիզբն. Բարբառ սբ Այ լսելի եղև, եւ առաքեաց զնա հանել զժողովուրդ իւր լեզիպտոսէ.

(Յիշատակար շունի)

4. ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ

ՄԵԿՆ. ԵՐԳՈՅ ԵՐԳՈՅՆ ԵՒ ՄԵԿՆ. ՏԵՍԼԵԱՆ Ս. ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ

ԹՈՒՂԹՔ 311 կմ 622 էջք. ՄԵՄՈՒԹԻԻՆ 20.8x15.6. հրդմ. ՊԱՐԱՊ. Թղ. 1, 29, 96, 311. ԿԱԶՄ արեւելյան տախտակեայ կաշէպատ, ներքին երեսը կապոյտ կտաւ փակցուած է. ԳԻՐ բոլորագիր մաքուր, ԳՐՈՒԹԻԻՆ երկսիւնակ 13.5x9 հրդմ. սիւնակաց միջև եղար բացութիւն է 3/4 հրդմ. ՏՈՂՔ 22-24. հանգամանք մաքուր պահուած է. ՆԻԻԹ Թուղթ հաստ փայլուն, ՎԵՐՆԱԳԻՐՔ, ԶԱՐԴԱԳԻՐՔ են ամէն զլիսոց սկզբնագրերն, կիսախորան՝ Թուով Թղ. 14ա, 142բ խորան Թղ. 30ա, 97ա. ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԻ ԳՐԻԶ.ՏԷՐ.ՏԵՂԻ.ՏԵՂԵԿՈՒԹԻԻՆՔ.ԼՈՒՍԱՆՅԱԶԱՐԴՔ. Թուով 2+ 1+ 1+ 1+ 1- (պահուած է բնագրին հարազատ, որից պարզ երեւում է, թէ ցուցակը թերաւարտ է եւ սեւագիր վիճակում - Խ.)

Մատեանս է ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ

Ա. Սկիզբէն 3 Թուղթ պատրած է, որքն նօտրգրով գրուած են եղեր, որուն մնացորդն Թղ. 4ա. նմոյշ մը հետեւեալն. Վասն ուղտանկ հարթելոյ. Ե. բուրճն պարտ է որ հարթես.

Բ. 1. Թղ. 4բ. Քարոզ կրկին աստիճանաց՝ որք են վարդապետք եւ հայրա-

պետք. Սկիզբն. Սքանչելի այրն Այ մարգարէն Զաքարիաս ցուցանէր զտեսիլ մարգարէութեան իւրոյ.

2. Թղ. 7բ. Գրիգորի եռամեծի եւ քաջ հռետորի եւ զերահոշակ փիլիսոփայի. քարոզ վս գաւազան եւ իշխանուի տալոյ եւ վարդապետութեան կարգ կոչեցելոյ եւ քարոզութեան հրաման նորընծայ վրդպին. Սկիզբն. Ի բանն որ ասէ մրպէս աշաքեաց զիս Հայր... (2 գլուխ).

Գ. 1. Մարդակազմութիւն - Յաղագս մարդակազմութեան ամ անդամոց գոյացուի բոլոր մարմնոյն եւ ամ զօդածոցն. սկիզբն՝ Ստուգն ճարտարօք ընտրած իմաստասիրաց եւ բժշկական, վարդապետք հելլենացւոց եւ յունաց եւ երբայեցւոց վարդապետք եւ իմաստուն բժշկանց ընտրած, յիմանալոյ զբան մարդոյն, զստեղծուածքն, զանդամքն, զբնութիւնքն, զօդուածքն եւ զջիւն, եւ զլեղին եւ զջրհեղս, թէ որպէս գոյացան.

2. Թուղթ 10ա. Յաղագս ստեղծման զլիսոյն եւ յղեղան. Սկիզբն. Ասէ իմաստունն Գալիանոս, թէ արար աստուած զգլուխ մարդոյն եւ հաստատեաց ի ներ ըղեղն եւ զամենայն իմաստութիւնն.

3. Թղ. 18ա. Վասն ըստեղծման աչացն որ ստեղծեաց Ած. Սկիզբն. Յօրինեաց ած զաչքն // վասն տեսութեան մարդոյն.

4. Թղ. 18բ. Վասն ստեղծման ականջացն որ ստեղծեաց Ած. Սկիզբն. Յօրինաց զականջն վասն լսելոյ.

5. Թղ. 19ա. Վասն ըստեղծման քթին. Սկիզբն. Ստեղծեաց Ած. ըզքիթն որ զամենայն ինչ հոտ լան եւ վատթարն յիմանայ.

6. Թղ. 79բ. Վասն ըստեղծման բերանին. Սկիզբն. Ստեղծեաց Ած. զբերանն վասն ուտելոյ.

7. Թղ. 20ա. Վասն սրտին. Սկիզբն. Ստեղծեաց Ած զսիրտն թագաւոր ամենայն անձին.

8. Թղ. 20բ. Վասն թոքին. Վասն լերդին:

9. Թղ. 22ա. Վասն երիկամացն. Վասն լեղուցն. Վասն բաղարշտին. Վասն երիկամացն. Վասն երկուսանն. Վս ստամոքացն. Թղ. 24ա. Վասն աղէճորտին. Վսոսկերացն եւ ջիւացն. Թղ. 26ա. Վս անդամոց.

Դ. Թղ. 30ա-95բ Մեկնութիւն Երգոց Երգոյն Սողոմոնի

Ե. Թղ. 17ա-142ա (Անվերնագիր) Սկիզբն. Հնագոյն նաւավարին զկնի նաւելոյ ի բազում ամիսս եւ յամս ի վերայ անշափ ծովուն յովկիանոսի կարծելով թէ վերջին սահմանքն, եւ եզերքն յաշխարհի, վերջանային անդ

Զ. Թղ. 142բ-310ա Մեկնութիւն յայտնութեանն Երանելոյն Յովհաննու աւետարանչին (գլ. 1Գ)

ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Թղ. 31ա Գլխաւոր յիշատակարան. Փառք... արդ՝ գրեցաւ հոգիակեցոյց տառս եւ ոսկիաբողբոջ բողաստանս՝ եւ երկնահրաւէր գանձս, որ կոչի մեկնութիւն Երգոց Երգոյն Սողոմոնի, եւ մեկնութիւն տեսլեան երանելոյն Սբյն Յոհաննու Աւետարանչին, ձեռամբ յեւքառացի Տէր Յովհաննէս անարժան իրիցու ի Թուահաշութիւնս մերում ՌԲՃԳ (1754) մարտի ամսոյ է. եւ ի հայրապետութեան Սրբոյ էջմիածնի Տն Աղէկսանդր Կաթուղիկոսի Ամենայն Հայոց. եւ ի առաջնորդութեան նահանգիս մերոյ Տր Դաւթի արքեպիսկոպոսի: Արդ՝ որք հանդիպիք այսմ աստուածայնոյ գանձարանիս, յիշեսջիք արեւելցի ի գիւղէն Անապատցի Սարգիս ամուճան, որ այսմ ամի Աձ փոխեցաւ, սայ ըստացաւ ի հալալ արդիւնոյ եւ արդար վաստակոց իւրոց, եւ ետ յիշատակ նոյն առաջնորդի ձեռնասուն աշակերտին Տէր Պետրոս զգօնամիտ վարդապետին որ էր լուսարար Սբյ Ամլորդոյն շնորհատու շիրիմին, զոր Տր Յս բարեաւ խաղաղութեամբ վայելել տացէ անջնջելի ընդ երկայն աւուրքք, ամէն: Եւ դարձեալ կրկին երես անկեալ աղաշեմ զի եթէ ընթեռնելով կամ օրինակելով յիշեսջիք զանարժանս ի մաքրափայլ յաղօթս ձեր, զստացօղ գրքիս Սարգիս ամիճան եւ ըզգրող տառիս, եւ ձեր յիշողաց եւ մեր յիշեցելոցս, եւ արժանի լիցին զերանաւէտ ձայնին անթառամ պսակին, որ է ասէ եկայք արհնեալք հետ իմոյ. ժառանգիցէք զանսպառ ուրախութիւն եւ արհնեալ արքայութիւնն, ամէն:

5. ԿԱՆՈՆԳԻՐՔ

ԹՈՒՂԹՔ 222 կամ 444 էջք. ՄԵՍՈՒԹԻՒՆ 20x15 հրդմ.0 ԿԱԶՄ արեւելեան տախտակից կաշեպատ: ԳԻՐ բոլորգիր անվարժ գրչի գործ: ԳՐՈՒԹԻՒՆ միասիւնակ 16x11.5 հրդմ. ՏՈՂՔ 23-24. ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ բաւական լաւ պահուած է. նիւթ թուղթ հաստ. ՎԵՐՆԱԳԻՐՔ եւ ԵՐՔԵՄՆ ԳԼԽԱԳԻՐՔ կապտազոյն են. ՅՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ Թղ. 70ա. 94ա. 221ա. 222բ. ԺԱՄԱՆԱԿ ՌՂ. (= 1641). Գրիչ Թումասոմն. ՏէՐ գրիչն. ՏԵՂԻ Ղայա բունար. մատենիս մէջ տեղ-տեղ պարբերութեանց վրայ գծեր քաշած է նոյն իսկ գրիչն. եւ տեղ-տեղ լուսանցից վրայ ալ յաւելումներ ըրած է, գրութեան ժմնկ մոռացածներն յաւելցնելով. ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՔ սկիզբն երկու եւ վերջն մէկ պարապ թղթեր կան:

Մատեանս է ԿԱՆՈՆԱԳԻՐՔ

1. Թղ. 1ա-15ա, Կանօնք եւ կրթօնք սրբոյ առաքելոց Տն մերոյ Յսի Քսի.
2. Թղ. 15ա- 23բ. Երկրորդ առաքելական կանոն գլխուք Զն. [85]
3. Թղ. 23բ-24բ. Սահմանք կանոնաց սբ Առաքելոցն Թաթէոսի.

4. Թղ. 24բ-29ա. Անկուրիա կանոնիս. Գլուխ Ի. [20]
5. Թղ. 25ա-33ա. Կանոն Նիկիական, Ի. [20]
6. Թղ. 33ա-34ա. Կոստանդիանոսի Թագաւորի առ եպս. եւ առ...
7. Թղ. 34ա-38բ. Կանոնք Գ. [3] Նիկիականք զոր եղին ՅժԸ. [318]
8. Թղ. 38բ-39բ. Կանոնք Սբյն Գրիգորի Առաքելոյ Հայոց. գլ. Լ. [30]
9. Թղ. 40ա-51բ. Կանոնք Աթանասի. Գլուխ Զէ. [87]
10. Թղ. 52ա-56ա. Երանելոյն Մակարայ Եղմի հյպտին
11. Թղ. 56ա-57ա. Կոստանդնուպալիսի ի ժողովոյն, գլ. Գ. [3]
12. Թղ. 57ա-62ա. Սահմանք կանոնադրութեան Գր. Ածարանի Ազիագու եպսի.
13. Թղ. 62ա-78ա. Կանոնք Բարսեղի, Առ Ակեղաքոս. գլ. Ծա. [51] (Առն Ակեղաքոս)
 1. Թղ. 70ա. Տր Ած Թող զանցանս Թումասիս, եւ անարժանիս եւ ծնողաց եւ նախ/ն/եաց իմոց Գարձեալ Մկրտիչ եպս ահրի եւ ծնողաց եւ նախնեաց նոցին, եւ որ ձեռնատու եւ աւժարական կենօք ի գիր տառիս եւ որք սրտի մտօք յիշեն եւ քեզ փառք յօխտեանս, ամէն:
 14. Թղ. 71բ-94ա. Գիր կանոնական Ս. Բարսեղի վսն պէսպէս եւ բիւրապատիկ ախտից գլ. ՄԶԲ. [272]
 2. Թղ. 94ա. Տր Ած Թողուի մեղաց շնորհես Թումասիս եւ ծնողաց իմոց, եւ զարմիցս եւ քեզ փառք յօխտեանս ամէն:
 15. Թղ. 94ա-96ա. Կանոն Տն Եփրէմի.
 16. Թղ. 95ա-100բ. Կանոնք Ներսէսի կթղկսի եւ Ներշապհոյ Մամիկոնէից եպսի. գլ. Լէ. [37]
 17. Թղ. 100բ-103բ. Կանոնք ի Կեսարիայ (եպս. Ի.), գլուխ Ժ. [10]
 18. Թղ. 103բ-106բ նէոյ Կեսարիա, գլ. Ի. [20]
 19. Թղ. 106բ-110բ Գանգրայ, գլ. ԻԳ. [23] կամ ԻԵ. [25]
 20. Թղ. 110բ- 117բ. Անտիոքայ, գլ. ԻԵ. [25]
 21. Թղ. 117բ-119բ. Խոստովանուի Անտիոքայ ժողովոյն.
 22. Թղ. 119բ-123բ. Կանոնք որ սահմանեցին յԱնտիոքայ.
 23. Թղ. 123բ. Կանոնական գիր Տն Եպիփանու ասացեալ.
 24. Թղ. 124ա Կանոն Կիւրղի Աղէքսանդրացոյ.
 25. Թղ. 125ա-131ա. Կանոնք Ս. Սահակայ յաղագս քորեպսի.
 26. Թղ. 131ա-135բ. Նորին Ս. Սահակայ թէ ոպ սահմանեցօ կարգ ուխտի եւ որոշումն վանաց.
 27. Թղ. 135բ-138ա. Նորին թէ որպէս պարտ է եպսց ունել վանս ի սրյ եկեղեցոյ
 28. Թղ. 138ա-144բ. Ի Թղթի աստ. ապաշխարուե բանք ԺԶ. [16]

29. Թղ. 145ա-Յովանն /Մա/նդակունոյ հյց կթղկսի բան կանոնական
30. Թղ. 146ա-Աբրահամու Մամիկոնէից եպսի, առ Վաշագան Աղուանից
արքայ.
31. Թղ. 147բ. Կանոնք Սահակայ վերջնոյ հյց կթղկսի.
32. Թղ. 149բ-156ա. Կանոնք Ովանիսի յԻմաստասիրի հյց կթղկսի. գլ. ԼԲ
[32]
33. Թղ. 156ա-160բ. Կանովք Սիովնի հյց կթղկսի. գլ. ԻԴ. [24]
34. Թղ. 160բ - Սահմանադրուի կանոնի Վաշագանայ Աղուանից Արքայի,
եղեալ ի ժողովն որ ի յԱղուանս եղեւ.
35. Թղ. 163ա. Կանոն Դրնայ սբ ժողովոյն գլ. ԺԲ. [12]
36. Թղ. 158ա. Սրբոյն եղիշէի կանոնաց գլ. ա. [1]
37. Թղ. 172ա. Սահմանք եւ կանոնք կարգի եկեղեցոյ Ս. Ներսէսի հյց հա-
յարպետի . գլ. խդ.[44]
38. Թղ. 173բ. Կանոնք Յովաննու Մանդակունեացոյ հյց կթղի. գլ. Է. [7]
39. Թղ. 177բ. Կանոնք Յե(պի)փանու Կիպրացոյ եպսի.
40. Թղ. 181ա. Հարցումն Թէոդորոսի քհնյի եկեղեցւոյն Կեսարու. առ
Երանելին Եպիփան ի Կիպրոս.
41. Թղ. 182բ Կանոնք Յովաննու Եմյ եպսի.
42. Թղ. 183ա. Սեպրիանոսի // յՂուկայ // յաւտար(անշ)ին // մի //
43. Թղ. 183բ. Ներսէսի կթղկսի եղբար // Տն Գրիգորի հյց կթղկսի վս ազ-
գականութեան
44. Թղ. 186ա-196ա Կանոնք // զգուշօրք // քհնցից. համառօտ
45. Թղ. 196ա. Եզ(ն)կայ // Կողբացոյ հյց վարդապետի - Նորին բան երկ-
րորդ
46. Թղ. 197ա. Վս քհնյգործութիւն // կարդաց // պատրաստուի //
47. 200ա Յաղակս դատաստանաց իջեւանայ ի վանորայս.
48. 200բ Յաղակս դատաստանաց ամուսնութեան եւ քանիանութեան
ազգականաց.
49. Թղ. 203ա. Յաղակս // դատաստանաց թէ ըստ աւրինաց եւ կանոնաց
որպէս զուգին եւ թէ որոց ներելի է եւ զորս բաժանելի.
50. Թղ. 206ա. Յաղակս // դատաստանաց հաստատուի վաճառաց.
51. Թղ. 206բ. -,-,- բաժուց հարսանաց.
52. Թղ. 206բ. -,-,- ի ծառէ անգելոց // եւ կախելոց.
53. Թղ. 207բ. Յաղակս // դատաստանաց սպանելոց ի կենդանաց
54. Թղ. 207 բ. -,-,- զմարդ ի ճանապարհս եւ այլ գործ առաքելոց եւ
վնասելոց.
55. Թղ. 208ա. -,-,- մանկանց ուսուցալեաց.

56. Թղ. 208բ. -,- դաս//ց արբեցութեան.

57. Թղ. -,-,-,-,-, -այգեգործաց, մշակաց ընկերաւոր մասնաւորաց, հակա-
րալաց // եւ վարձկանց //

58. Թղ. 209ա Յաղագս դատաստանաց հովուց եւ անդէորդաց

59. Թղ. 209բ.,.,.,., նուիրաց յեկղց հող եւ ջուր կմ այլ ինչ.

60. Թղ. 210ա.,.,., վաճառաց.

61. Թղ. 210բ.,.,., բանից արուեստականաց.

62. Թղ. 211ա.,.,., վարձկանաց վնասողաց զգործիս

3. Թղ. 211ա. Աւրհնուի գոհուի եւ փառաբանուի քեզ դատաւոր արդար
Տր իմ Յի Քի փառաւորեալ ընդ Հաւր եւ ընդ Հոգոյց Սրբոյ, որ շնորհեցեր մարդ-
կան ազգի զդատաստանս իրաւացի, որք դատիցեն արդարութ, զդատապար-
տեալսն ստուգութ, եւ զծագրիս դատաստանի վերջագծել զդատաստանս, եւ
արդ հայցեմ Տր բարերար ի քում արդար դատաստանիդ մի դատեսցես զդատե-
ցեալս, այլ ներեսցես դատագրողիս, զդատ վճիռ դատայապարտիս, եւ շնորհե-
ցես ձիր պարգեւաց յառատաձիր ողորմութեանցդ, դասելով աշակողմեանն
ձայնակցելոց արհնաբանիցն, ի թուիս ՌՂ (1641) գրեցաւ տառս ձմռամբ ան-
արժան ԹՈՒՄԱՍԻ, ի գաւառիս որ կոչի Ղայ այ Փուղար, որք հանդիպիք սմայ
յիշման արժանի արարէք զմեզ, եւ զմերսն ամ ծնաւդք իմ եւ զարմիրք:

63. Թղ. 211բ-215բ Համառաւտ ժողովոյն արիւնաց վերլստին.

64. Թղ. 215բ. Աօրէնք Ածագիրք ի ձեռն Մովսէսի յելից գրոց.

65. Թղ. 218բ. Աւրէնք Ղեւտացւոց գրոց.

66. Թղ. 221ա. Ընդհանրական թղթոյն ներսէսի կթղկս հյց վս խնամու-
թեան

67. Թղ. 221բ. Վս աստիճանաց ազգակցո(ւթեան) երրորդ գրոց, տիտ-
ղոս:

4. Թղ. 222բ. (Այլ գրիչ) յիշատակ է կանոնքս Մկրտիչ եպս հաւրն Մելքո-
նին, մաւրն Մանիարին, հաւր եղբաւր Գրիգոր(ին).

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏԱԽՏԱԿ ՁԵՌԱԳՐԱՅ ԹԱՎԱՍՈՒ

ԹԻՒ	ԱՆՈՒՆ	ՆԻՒՔ	ԹԵՐՔ	ՄԵԾՈՒ- ԹԻՆ	ԳԻՐ	ԹՈՒՆ- ԿԱՆ	ԳԻԶ	ՏԵՂԸ	ՏԷՐ
1	Շարակնոց	Քուղք	420	11.5x8.5	բոլորգիր	1660	Սահակ դպիր	Վան	S. Նիկողայոս
2	Ժողովածոյ	„	309	15.5x10.5	նօսրգիր	1622	անձանք	անձանք	անձանք
3	Պորփիւր	„	245	19x15	„	1619	Յոհան դպիր	Կամինից	Ղուկաս սրբ
4	Քարոզգիրք	„	384	27x19.5	„	ժԸ դար	անձանք	անձանք	անձանք
5	Սարմա	„	պա- կա	15.5x10.5	բոլորգիր	ժԷ դար	Անտոն Բահանայ	„	„
6	Հարստասանաթիւն	„	88	20x13	նօսրգիր	1807	Յակոբ Սարկաւազ	Ս. Կոյի վանք	Գրիշը
7	Պատմ. Սոկրատոյ	„	114	19.5x15	խան	ժԷ՝ դար	անձանք	անձանք	անձանք
8	Գանձարան	„	332	18x13	բոլորգիր	1478	Յովսէփ իրէց	Մովս	Գրիշը հն
9	Մաշտոց	„	206	15.74x10.5	խան	1727	Յովսէփ դպիր	Եւ Բասայ	S. Յակոբ Բհնյ
10	Ժողովածոյ	„	206	16.4x10.5	նօսրգիր	1695	Մովսէս Զուղայեցի	անձանք	գուցէ Գրիշը
11	Ձեռնամուծումն	„	84	21.5x15	„	ժՔ դար	անձանք	„	անձանք
12	Գիրք ոսկիկան	„	243	24.5x20.3	„	1780	Պետրոս եպս	Կիսարիա	Գրիշը

13	ժողովածոյ	147	28.5x21	„	ժԸ դար	„	Պրոգ Աբեղայ	„	անձանօր
14	Ներածութիւն Պոր- փիտի եւ մեկնու- րիւն Ն. Լամբրոնա- ցոյ	283	21x15	„	ժԷ դար	„	Պրոգ Աբեղայ	„	անձանօր
1	Աւետարան	բոսրք	25.5x16.5	Հանի Պեյ Կարինեանին պատկանած ձեռագիրք	1174	Բարսեղ	Եղիսիա	զԱր. Գր. Բա- նա	Պետրոս Բնիկ անձանօր
2	Աւետարան	311	18.5x14.5	Բոլորգիր	1627	Բարդամ դպիր	Սիբաս	Պետրոս Բնիկ անձանօր	
3	Զգոն	191	21.4x15.3	Բոլորգիր	ժԷ դար	անձանօր	Էմաուսայ	Պետրոս Բնիկ անձանօր	
4	ժողովածոյ	311	20.8x15.6	Բոլորգիր	1754	Յովն. Բնիկ	Էմաուսայ	Սարգիս ամունան	Պետրոս Բնիկ անձանօր
5	Կանոնգիրք	222	20x15	„	1641	Քոմսա	Ղարափուղար	Պետրոս Բնիկ անձանօր	